

Sygn. akt I ACa 812/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Krzysztof Chojnowski
Sędziowie	:	SSA Elżbieta Borowska SSO del. Jacek Malinowski (spr.)
Protokolant	:	Urszula Westfal

po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2019 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...)w G.

przeciwko **S. N. (1) i H. N.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego S. N. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 24 lipca 2018 r. sygn. akt I C 276/18

I. oddala apelację;

II. odstępuje od obciążania pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego.

(...)

UZASADNIENIE

Powód -(...)w G. zażądał w dniu 13.03.2018 r. solidarnie od pozwanych: S. N. (1) i H. N. zapłaty kwoty 75.551,81 zł z odsetkami umownymi, wynoszącymi 4-krotność stopy lombardowej NBP (lecz nie więcej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie) i kosztami procesu wg norm przepisanych.

Pozwani – S. i H. N., mimo zakreślonego im w tym celu terminu, nie wnieśli odpowiedzi na pozew. Pozwana nie stawiała się na rozprawie i w ogóle nie wzięła udziału w procesie. Pozwany stawiał się na rozprawie i zajął stanowisko ustne – nie kwestionując roszczenia powoda ani co do zasady, ani co do wysokości. Wniósł o prolongatę spłaty do końca br. bez odsetek.

Wyrokiem częściowo zaocznym z dnia 24 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zasądził solidarnie od pozwanych: S. N. (2) i H. N. na rzecz powoda(...) w G. kwotę 75.551,81 zł z umownymi odsetkami za okres od 13 marca 2018 r. do dnia zapłaty, wynoszącymi czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP, lecz nie więcej niż dwukrotność odsetek ustawowych za opóźnienie w stosunku rocznym; umorzył postępowanie w pozostałym zakresie; ustalił, że wyrok w stosunku do pozwanej H. N. jest wyrokiem zaocznym i w tym zakresie nadał mu rygor natychmiastowej wykonalności; zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 9.195 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Na wstępie sporządzonego uzasadnienia Sąd I instancji zaznaczył, że wobec stanowiska pozwanego należało uznać za bezsporne w stosunku do niego (i potwierdzone niekwestionowanymi i niebudzącymi wątpliwości dokumentami) okoliczności zawarcia umowy, jej treść, poręczenie, a także aktualną na datę wniesienia pozwu wysokość zadłużenia (w tym odsetki).

Sąd Okręgowy ustalił, że strony postępowania zawarły w dniu 12 kwietnia 2013 r. umowę pożyczki konsumpcyjnej nr (...) na okres 10 lat, której przedmiotem była kwota 94.000 zł, oprocentowana wg zmiennej stopy procentowej, której zasady ustalenia zostały określone w ust. 7 umowy i która w dniu zawarcia pożyczki wynosiła 13,25%. Orzekający Sąd wskazał również, że umowie towarzyszyło poręczenie żony pozwanego – H. N.. Pożyczkobiorca oświadczył w ust. 39, że przed zawarciem umowy został mu doręczony Regulamin udzielania pożyczek i kredytów (...). W dniu 19.04.2017 r. strony (i poręczyciel) podpisały aneks do umowy, stwierdzając w nim, że na ten dzień dług wynosi łącznie 70.918,29 zł i zmieniając harmonogram spłaty pożyczki. Pismem z 14.11.2017 r. powód oświadczył pozwanym o wypowiedzeniu umowy, wskazując na zaległy kapitał 1.629,29 zł powiększony o odsetki i koszty windykacji, po czym dodatkowo wezwał do zapłaty. Pismem z 1.02.2018 r. powód – na wniosek pozwanego o restrukturyzację zadłużenia – poinformował, że jest w stanie zaakceptować spłatę comiesięczną w wysokości 1.050 zł. Na dzień wypowiedzenia zaległe były należności z 2017 r.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Okręgowy zważył, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości. Zaznaczono, że skoro roszczenia stały się wymagalne w 2017, to nie ma mowy o upływie 3-letniego okresu przedawnienia określonego w art. 118 k.c. Wysokość zadłużenia i wymagalność nie były kwestionowane.

Sąd I instancji wyjaśnił również podstawę prawną uprawniającą do wydania wyroku zaocznego. Wskazał, że wszystkie przesłanki zawarte w art. 339 §1 k.p.c. i art. 340 k.p.c. zostały spełnione w odniesieniu do pozwanej. Co do pozwanego - wskazano, że wdał się na rozprawie w spór co do istoty sprawy, więc wyrok w stosunku do niego nie jest wyrokiem zaocznym. Orzekający Sąd zaznaczył również, że wydanie wyroku zaocznego odbywa się bez przeprowadzenia postępowania dowodowego – wyłącznie w oparciu o twierdzenia powoda, które to w niniejszym przypadku nastąpiło w odniesieniu do pozwanej. W odniesieniu zaś do pozwanego wyrok wydano przy wzięciu pod uwagę jego stanowiska i po analizie dokumentów.

Sąd niższej instancji wskazał także, że skoro umowa nie była wykonywana przez pozwanego, została skutecznie wypowiedziana, a okres wypowiedzenia upłynął, to całe roszczenie z umowy stało się wymagalne – również odnośnie do poręczyciela, który odpowiada jak współdłużnik solidarny – na podstawie art. 876 § 1 i art. 881 k.c. Zgodnie z umową, pozwani obowiązani są ponadto do zapłaty odsetek w umówionej wysokości, nie wyższej od odsetek maksymalnych określonych w Kodeksie cywilnym (art. 481 §2¹ k.c.).

Orzekający Sąd zaznaczył, że nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek pozwanego o wydłużenie terminu płatności. Wskazał, że w tym przypadku możliwe byłoby tylko rozłożenie jej na raty, a o to pozwany nie wnioskował. Na marginesie jedynie wskazano, że wniosek i tak nie zostałby uwzględniony, ponieważ w ocenie Sądu nie zaistniała przesłanka zastosowania tejże instytucji tj. wystąpienie wypadku szczególnie uzasadnionego. Wskazano w tym miejscu na okoliczność, iż pozwany posiadając źródła spłaty pożyczki (nieruchomości) wykazuje się od lat biernością, tzn. deklaruje podjęcie kroków zmierzających do sprzedaży nieruchomości stanowiącej współwłasność dopiero w obliczu Sądu, choć od początku kłopotów finansowych pozwanych minęły już blisko 3 lata.

Jako podstawę nadania wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności Sąd Okręgowy wskazał art. 333 §1 pkt 3 k.p.c., zaś rozstrzygnięcia o kosztach procesu - art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany S. N. (1). Wniósł o ponowne rozpatrzenie sprawy, z uwzględnieniem trudnej sytuacji finansowej i zdrowotnej w jakiej się aktualnie znajduje, zwolnienie z kosztów procesu, a także wspólne rozpatrzenie wniesionego środka odwoławczego w stosunku do poręczyciela na podstawie załączonego upoważnienia. W uzasadnieniu wniesionego środka odwoławczego wskazał na liczne okoliczności, które spowodowały znaczące pogorszenie się sytuacji materialnej jego rodziny, co przełożyło się na powstawanie zaległości w spłatach kredytu. Skarżący zaznaczył również, że z uwagi na udział w masie spadkowej po rodzicach i dziadkach w gospodarstwie rolnym i brak możliwości finansowych oraz brak porozumienia wśród rodzinnych spadkobierców co do sfinansowania fizycznego podziału ziemi nie może zarejestrować się jako bezrobotny w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wstępnie wskazać trzeba, że Sąd Okręgowy poczynił w niniejszej sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne. Ustaleń tych skarżący nie kwestionował ani na etapie postępowania przed Sądem I instancji, ani w chwili obecnej. Pozwala to zatem Sądowi odwoławczemu na przyjęcie tych ustaleń za własne, bez potrzeby ponownego odwoływania się do nich w tym miejscu. Aprobata Sądu Apelacyjnego znalazły również rozważania prawne poczynione przez Sąd I instancji.

W pierwszej kolejności zaznaczyć należy, że w apelacji pozwany nie sformułował wprost żadnych zarzutów wobec zaskarżonego orzeczenia, wnosząc jedynie o ponowne rozpatrzenie sprawy z uwzględnieniem jego trudnej sytuacji finansowej i zdrowotnej. Skarżący nie wskazał zatem w sposób wyraźny zakresu, w jakim domaga się zmiany lub uchylecia wyroku Sądu I instancji. Treść wniesionej apelacji oraz całokształt okoliczności sprawy dały jednak podstawę do stwierdzenia, że pozwany kwestionuje rozstrzygnięcie Sądu I instancji w zakresie, w jakim orzekający Sąd odmówił rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty. Nie sposób było bowiem przyjąć, iż pozwany nie zgadza się z zapadłym orzeczeniem w zakresie, w którym rozstrzyga ono istotę sprawy tj. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 75.551,81 zł. Podkreślić w tym miejscu należy, że już na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego pozwany nie kwestionował roszczenia powoda, czego nie uczynił również we wniesionym środku odwoławczym. Mając na uwadze powyższą okoliczność oraz treść zeznań skarżącego na rozprawie z dnia 24 lipca 2018 r. (k. 132), można wysnuć wniosek, iż jego intencją jest obecnie jedynie uzyskanie rozstrzygnięcia w przedmiocie rozłożenia wspomnianego wyżej świadczenia na raty. W związku z tym kwestia ewentualnego rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty wymagała przeprowadzenia ponownej analizy w postępowaniu odwoławczym.

Zaznaczyć w tym miejscu przede wszystkim trzeba, że zastosowanie art. 320 k.p.c. regulującego przywołaną powyżej instytucję postępowania cywilnego ma charakter wyjątkowy, gdyż może mieć miejsce jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Jak wskazuje się przy tym w orzecznictwie rozłożenie na raty świadczenia pieniężnego zależy od zaistnienia takiego rodzaju wypadku po stronie dłużnika. Z tego typu sytuacją mamy zaś do czynienia, gdy ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny spełnienie przez niego świadczenia w sposób jednorazowy w pełnej wysokości i od razu byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione. Nadto, zgodnie z ugruntowaną linią orzecniczą dotyczącą tej materii, powinność wykazania okoliczności przemawiających za zastosowaniem powyżej wskazywanego przepisu spoczywa na osobie obowiązanej. Stąd zachodzi konieczność wykazania przez dłużnika, że realnie będzie dysponować środkami, które mimo trudności o których była mowa wyżej, umożliwią wykonanie zmodyfikowanego obowiązku w sposób odczuwalny ekonomicznie przez wierzyciela. W przeciwnym razie, jeżeli okoliczności sprawy nie wskazują na istnienie po stronie dłużnika woli dobrowolnej spłaty zadłużenia, a jedynie na chęć odłożenia w czasie konieczności wykonania zobowiązania, omawiana norma prawna nie będzie miała zastosowania. Podobna sytuacja zaistnieje w razie braku po stronie pozwanej jakiegokolwiek aktywności w ratalnej spłacie zadłużenia.

Mając na uwadze powyższe rozważania, po ponownym przeanalizowaniu całości okoliczności sprawy, Sąd odwoławczy zgodził się z poglądem Sądu I instancji, że przesłanki do rozłożenia zasądzonej zależności na raty nie zostały spełnione, i to nawet pomimo bezspornie trudnej sytuacji finansowej pozwanego. Jak już zaznaczono wyżej, zła sytuacja majątkowa dłużnika nie ma charakteru przesądzającego. Ocena dotycząca zastosowania art. 320 k.p.c. nie może być bowiem oderwana od realnych możliwości wypełnienia zobowiązania przez dłużnika w zmodyfikowanym zakresie, a tym samym od ochrony usprawiedliwionego interesu wierzyciela. Wierzyciel winien mieć bowiem pewność, że świadczenie, jakkolwiek odsunięte w czasie, zostanie spełnione w przewidzianym terminie.

Zdaniem sądu odwoławczego apelujący nie dostarczył przekonujących argumentów za przyjęciem, iż będzie w stanie wywiązać się z ratalnej spłaty zobowiązania, niezależnie od ilości i wysokości rat. Jak bowiem słusznie podkreślił Sąd I instancji, pozwany posiadając źródła spłaty pożyczki (nieruchomości) wykazuje się od lat biernością, tzn. deklaruje podjęcie kroków zmierzających do spieniężenia nieruchomości stanowiącej współwłasność dopiero w obliczu zawiśnięcia sporu przed Sądem, choć od momentu, w którym rozpoczęły się kłopoty finansowe pozwanych minęły już blisko 3 lata. Skarżący wskazywał ponadto, że sprzedaży nieruchomości planował dokonać do końca 2018 roku, jednak pozostało to jedyne w sferze jego deklaracji i dotychczas nie przedsięwziął on w tym celu żadnych kroków.

Nie znajdując więc podstaw do uwzględnienia apelacji na podstawie art. 385 k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.

Biorąc pod uwagę bardzo trudną sytuację finansową w jakiej znajduje się skarżący oraz uznaniowy charakter kwestii rozłożenia świadczenia na raty, Sąd Apelacyjny na mocy art. 102 u.k.s.c. odstąpił od obciążania go kosztami procesu za instancję odwoławczą. Pozwany nie posiada bowiem żadnych dochodów i pozostaje na utrzymaniu żony otrzymującej niewielką emeryturę, a jednocześnie posiada bardzo duże zadłużenie. Spowodowało to m.in. uzyskanie przez niego zwolnienia z kosztów sądowych w niniejszej sprawie.

(...)